

עין משפט‏‏
גור מצוה

נה:

הבונם צאן לִדְרֹר. זה היה ראוי לשנות לעיל כּהדי מילי דשור דלא היה לו להפסיק במילי דבור אלא אגב דתנא נפל לבור והבאש מימיו תנא בתריה מילי דבור א"נ מילי דבור ראוי לשנות תחילה קודם שיגנה דיני שמירה וגם דיני אש היה ראוי לשנות תחילה אלא אגב דתנן כסהו כראוי כבור דהוּכרץ להזכיר דין פותח וכורה שבו דבר הכתוב תנא נמי הך דנעל בפניה כראוי: **נַפְרִיצָה** בלִיָאָה. אע"פ דתנא נעל בפניה כראוי פטור אֲטַעֲרִין למתני נפרצה בלילה פטור כדדייק בפ"ק (דף יז.) הא דיוס חייב דקלא אית ליה למילתא ומסתמא ידע שנפרצה אי נמי בלילה אפילו נודע לו שנפרצה ויאתה הנהמה אין לו לטרוח יותר מדאי לחזר אחריה באפילה: **או** שפרצוה לַסְטִימִם. ואֲטַעֲרִין לאשמעינן דאפילו הלסטים פטורים כשלא הוליאוה:

מאן תנא מועד בשמירה פחותה סגי ליה. לא צעי למימר דמתני' בין צתם בין צמועד וכדנ"א בן יעקב בפרק ד' וה' (לעיל דף מה:) דמשמע ליה דמתני' צמועד לחודיה איירי מדנקט לאן דאין רגילות להיות בהן קרן אלא שן ורגל שאין רגילות שיתכוונו להזיק דהכי דייק בסמוך וס"ל לגמרא השתא דמועד דשן ורגל כמועד דקרן ולהכי קאמר ר"י היא דלר"מ כי היכי דצעי שמירה מעולה צמועד דקרן ה"נ צעי צשן ורגל אע"ג דבקרן קראי כתיב נלמוד סמוס מן המפורש ועוד דכולהו נוקין כתיב צמר קרן וקיימא אההוא דין שמירה המפורש בה: **רבי** יהודה היא. קלת תימא דר"י דריש לעיל (דף מה:) ולא ישמרנו לזה ולא לאחר:

התורה מיעטה בשמירתה. ואע"ג דלעיל בפ"ב (דף כה:) הוה צעי למילף דשן ורגל חייב צרשות הרצים מק"ו מקרן וכן צעי למילף למפטור קרן צרה"ח משן ורגל צק"ו אי לאו קראי ולא פרכינן שכן מיעטה צשמירתם משוס דאין שייך להקשות משמירה אמשלומין אי נמי כנ"ל בן יעקב דאמר אחד תס ואחד מועד סגי ליה צשמירה פחותה: **הא** כסהו פטור. וא"ת ודלמא צכסוי מעולה הרבה קאמר וכו"ת למה לי קרא דסד"א עד דטאִיס ליה כדאמר לעיל (דף ג.) וי"ל דפשיטא ליה דכסוי מעולה כטאִיס ליה חשיב אי נמי השוו הכתוב הכורה לפותח ופותח שמשלחו מוכסה צכסיו כעין שמירה פחותה מסתמא לא המחירה עליו לכסותו צכסיו מעולה יותר מן הראשון ולא אמר הכתוב לא יכסנו אלא צכסוי הראשון ואפותח ואכורה קאי צשוה וצקונטרס משמע דכל כסיו עד דטאִיס ליה חשיב כשמירה פחותה: **עך** דעביד כעין וביעד. אף על גב דצריש מכילתין (דף ג.) דרשינן מיניה אולא ממילא מ"מ

מדלא כתיב וצערה ש"מ (ה) אדאדם נמי קאי: **אילימא** בכותל בריא בדיני אדם נמי ל"חייב. פי' אכותל דאצהמה ודאי לא מייחייב צפריצת גדר צעלמא דאין זה אלא גרמא צעלמא וי"ס שכתוב בהן כהדיא אכותל וא"ת נהי דחייב אכותל נימא דפטור מדיני אדם קאי אצהמה וי"ל דלא שייך למתני פטור מדיני אדם אס היה שוס חיוב או צצהמה או צכותל אצל כשממך צכותל רעוע אע"ג דאין דומה שיתחייב צדיני שמים על הכותל שהוא רעוע כל כך שיפול צרוח מנזיה או אפילו צרוח שאינה מנזיה מ"מ שייך למתני חייב צדיני שמים כיוון שיש דבר שהוא חייב צו כגון הצהמה והשתא א"ש דנקט צפני צהמת צצירו ולא נקט הפורץ גדר של חצירו דאכותל לא מייחייב כדפרישית והא דקאמר לקמן מהו דתימא דכיון דלמסתר קאי מאי קעביד משמע דחייב צידי שמים קאי נמי אכותל וי"ל דה"ק כיון דלמסתר קאי שהצעלים מצווין לסותרו שלא יפול על צני אדם ס"ד דכל הקודם צמנזיה וכה ואין לזה להניח מלסתור צשציל צהמת חצירו וצדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל אי נמי כלומר למסתר ולמיפל קאי: ונעי' תוס' סנהדרין עו. ד"ה בנזקין אילימא

הכונם פרק ששי בבא קמא

הבונם. פטור. דהא נטרה ומאי הוי ליה למעבד: **הנייה צחמא**. מצערלא לה שמשא ולא סגי ליה צנעילה כראוי דמוקמינן צגמרא דהיינו דלת שיכולה לעמוד צרוח מנזיה: **נכנס הרועה חספיו**. להתחייב צנזקין: **נפלה לגינה**. צאונס מגג צעלה הסמוך לגינת חצירו או שהיתה רה"ר צבוה מן

הגינה ונפלה: **מה שנהניט**. לפי הנאחזה ולא לפי הזיקה: **שמין צים סאה צאופס שדה**. אין שמין את הערוגה לצדה מפני שמפסיד מוזיק ששמין אותה בכל שווייה ורחמנא אמר וצער צשדה אחר^(א) ודרשין צגמ' [נח:] מלמד ששמין אותה על גב שדה אחרת אלא שמין צים סאה צאומה שדה כמה היתה יפה קודם שנאכלה ממנה הערוגה הוֹאת וכמה היא יפה עכשיו והשתא לא משלם כולוה דמיה דמי שלוקח צים סאה כשהיא צתצוֹתמה אינו מולול בה צשציל הפסד ערוגה אחת כי אס דצר מועט: **ר"ש אומר** **אכלה פירות גמורין**. שכבר צישלו כל צרכן: **משלמת**. כל ההזק. והיכא שיימינן אגב שדה היכא דעדיין לא נגמרו: **גב' מאן תנא מועד צשמירה פחוּסָה סגי ליה**. מני מתני' דאמר לאן שהזיקה צשן ורגל הוה דהיינו מועד צתחילתו סגי לה צנעילה כראוי דהיינו שמירה פחותה כדאוקימנא שיכולה לעמוד צרוח מנזיה ואי אמי רוח שאין מנזיה לא קאי: **קשרו צעליו**. לשור: **ונעל צפניו כראוי גרסי'**: **סס חייב** דלא סגי ליה צפחותה וטעמא דר' יהודה צפרק שור שנגח ד' וה' (לעיל דף מה:): **ר"א**. פליג אחריווייה דאילו ר"מ מיהו צשמירה מעולה סגי ליה ור"א סבר לית ליה נטירותא למועד: **הא כפסה**. אפי' פורתא ולא צעי עד דטאִיס ליה צעפרא: **כעין מצעיר**. לצשעיה: **כעין וצער**. כעין שיאכילנה לצחמתה צידים כלומר צשעיה: **מסני' נמי דיקא**. דטעמא משוס דהתורה מיעטה אצל צקרן מועדת לאו כנ"י ס"ל: **מדקסני לאן**. דאין הזיקה אלא צשן ורגל: **עסקינן ואסוי**. כולוה פירקי עד השתא: **פטור מדיני אדם**. קסצר גרמא צנזקין פטור: **הפורץ גדר**. וינאחזה הצהמה וצתרה: **הכופף קמסו**. לצד ההליקה כדי שצמצר צה האש: **אי צכותל צריא צדיני אדם נמי ניחייב**. מיהא אכותל דהא צידיס עבד [א] ואצהמה ליכא למימר דמחייב דהא תנן פריצה לסטים פטור: צכותל

הוא ש"מ: **תניא** ^(א)אמר ר' יהושע ארבעה דברים העושה אותן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואלו הן הפורץ גדר בפני בהמת חבירו והכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה והשוכר עדי שקר להעיד והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו: **אמר** מר יהפורץ גדר בפני בהמת חבירו ה"ד אילימא בכותל בריא בדיני אדם נמי ניחייב **"אלא בכותל**

הוא ש"מ: **תניא** ^(א)אמר ר' יהושע ארבעה דברים העושה אותן פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים ואלו הן הפורץ גדר בפני בהמת חבירו והכופף קמתו של חבירו בפני הדליקה והשוכר עדי שקר להעיד והיודע עדות לחבירו ואינו מעיד לו: **אמר** מר יהפורץ גדר בפני בהמת חבירו ה"ד אילימא בכותל בריא בדיני אדם נמי ניחייב **"אלא בכותל**

מדלא כתיב וצערה ש"מ (ה) אדאדם נמי קאי: **אילימא** בכותל בריא בדיני אדם נמי ל"חייב. פי' אכותל דאצהמה ודאי לא מייחייב צפריצת גדר צעלמא דאין זה אלא גרמא צעלמא וי"ס שכתוב בהן כהדיא אכותל וא"ת נהי דחייב אכותל נימא דפטור מדיני אדם קאי אצהמה וי"ל דלא שייך למתני פטור מדיני אדם אס היה שוס חיוב או צצהמה או צכותל אצל כשממך צכותל רעוע אע"ג דאין דומה שיתחייב צדיני שמים על הכותל שהוא רעוע כל כך שיפול צרוח מנזיה או אפילו צרוח שאינה מנזיה מ"מ שייך למתני חייב צדיני שמים כיוון שיש דבר שהוא חייב צו כגון הצהמה והשתא א"ש דנקט צפני צהמת חצירו ולא נקט הפורץ גדר של חצירו דאכותל לא מייחייב כדפרישית והא דקאמר לקמן מהו דתימא דכיון דלמסתר קאי מאי קעביד משמע דחייב צידי שמים קאי נמי אכותל וי"ל דה"ק כיון דלמסתר קאי שהצעלים מצווין לסותרו שלא יפול על צני אדם ס"ד דכל הקודם צמנזיה וכה ואין לזה להניח מלסתור צשציל צהמת חצירו וצדיני שמים נמי לא ליחייב קמ"ל אי נמי כלומר למסתר ולמיפל קאי: ונעי' תוס' סנהדרין עו. ד"ה בנזקין אילימא

מסורת הש"ס

[א] ונעי' תוס' לקמן ט: ד"ה נפלה; [ב] ונעי' לקמן נח: תוס' ד"ה שמין ותוס' צ"מ טז: ד"ה שמין; [ג] לעיל מה: לקמן טז: ונעי' תוס' צבת נב. ד"ה קשרה; [ד] לעיל ב; [ה] [תוספתא] שטות פ"ג ע"ש; [ו] [שמות כב],

תורה
אור השלם
1. או נודע כי שור נגח הוא מתמודל שלשם ולא ישמרנו בעליו שלם ישלם שור תחת השור ודמות ידקה לו:

שמות כל לו
2. ופי' יפתח איש בור או פי' יקרה איש בר ולא יכסנו ונפל שקוה שור או שמות כל לא
3. כי תצא איש ומצאה קצים ונאכל ודיש או הקמה או השדה שלם ישלם המוכר את השדה:
4. פי' יבער איש שדה או כרם ושלח את בעירו ובער בשדה אחר מיטב שדהו ומיטב כרמו ישלם:
5. אשריכם ודעי על כל מים משלחי רגל השור ודחמור:
6. לכן הנני מביא דעה אל בית דרבנן והבאתי לרבנן משותין בקיר צעור וצעור בישראל ובצדתי אחר בית דרבנן באשר יבער הקהל עד המס:

מלכים א יד י

הגהות הב"ח

[א] תוס' ד"ה עד וכו' ש"מ דאדם נמי:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה אי צותל כי ואצהמה כי. וי"ב וכן פי' תוספתא לאן ונפנהדרין אצל כתבו שם ד"ל דגס אצהמה חייב ול"ד למתני דמייני צנזקים וכ"ד הימ"ה. והרמב"ם כי דאף צנזקה מייחייב לאן משוס דמתקין (ועי' בהגרי"א סי' שלו סק"מ וסי"ק י):

רבינו חננאל

פרק ששי:
הבונם צאן לדיר. הפורץ גדר לפני בהמת חבירו כו'. בדיני אדם נמי [יהא] חייב. והאיכא הנהנין סס המות בפני בהמת חבירו פטור מדיני אדם וחייב בדיני שמים. ויש ספרים דמייחי ליה הכא בהנך דאמר ותו ליכא, וכך היא בפר"ח ד"ל.